

سلسله بحث‌های جنبش دانشجویی

جلد اول

حسین قویدل معروفی - مجید پورنجمی

قویدل معروفی، حسین، ۱۳۵۱ -

پورنجمی، مجید، ۱۳۵۵ -

سلسله بحث‌های جنبش دانشجویی: ۱- تاریخ دفتر تحکیم وحدت (جلد اول)

/ حسین قویدل معروفی و مجید پورنجمی

ISBN 964-531-020-2

۴۰۲ ص

سلسله بحث‌های جنبش دانشجویی - جلد اول

مؤلفان: حسین قویدل معروفی - مجید پورنجمی

ناشر: انتشارات نجم‌الهدی

نوبت چاپ: اول، بهار ۱۳۸۵

تیراژ: ۲۰۰۰ نسخه

قیمت: ۲۰۰۰ تومان

شابک: ۹۶۴-۶۵۲۳۵-۹-۱

تلفن: ۰۲۱-۶۶۸۹۳۵۶۷

* تمام حقوق این اثر محفوظ می‌باشد *

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه	۴۱

فصل اول: پیدایش دفتر تحکیم وحدت

۱-۱- ریشه‌های پیدایش تحکیم وحدت در سال‌های قبل از پیروزی انقلاب اسلامی	۴۳
۲-۱- پیروزی انقلاب اسلامی و تشکیل دفتر تحکیم وحدت	۴۸
۳-۱- روایتی تاریخی از تشکیل دفتر تحکیم وحدت	۵۴
۴-۱- تدوین مرامنامه و اساسنامه دفتر تحکیم وحدت	۶۶
۵-۱- مقاطع مختلف فعالیتهای تحکیم وحدت	۷۱
۶-۱- جمع‌بندی فصل	۷۳

فصل دوم: دوران تشکیل و اوج فعالیتهای تحکیم وحدت

۲-۱- خصوصیات این مقطع	۷۵
۲-۲- تشکیل دفتر تحکیم وحدت و وقوع انقلاب دوم	۷۸
۳-۲- شورای دوم و انقلاب فرهنگی	۸۲
۴-۲- تعطیلی دانشگاهها و فعالیتهای فکری تحکیم وحدت	۸۶
۵-۲- حزب جمهوری، انقلاب فرهنگی و دفتر تحکیم وحدت	۸۸
۶-۲- بازگشایی مجدد دانشگاهها	۹۰
۷-۲- جمع‌بندی فصل	۹۳

فصل سوم: تصفیه داخلی و یکدستی تحکیم وحدت

۱-۳- خصوصیات مقطع	۹۵
۲-۳- آغاز مداخله جناح‌های سیاسی در دفتر تحکیم	۹۶
۳-۳- دفتر تحکیم وحدت و تجربه اولین انشعاب	۹۹
۴-۳- یکدستی و یکه‌تازی دفتر تحکیم وحدت	۱۰۱
۵-۳- دفتر تحکیم وحدت و انتخابات مجلس سوم	۱۰۳
۶-۳- جمع‌بندی فصل	۱۰۵

فصل چهارم: سالهای گذار دفتر تحکیم وحدت

- ۱-۴- خصوصیات مقطع ۱۰۷
- ۲-۴- عزل آیت‌ا... منتظری و موضع دفتر تحکیم وحدت ۱۰۸
- ۳-۴- ارتحال حضرت امام (ره) و شرائط پدید آمده پس از آن ۱۱۰
- ۴-۴- انتخابات مجلس چهارم و نقش دفتر تحکیم وحدت ۱۱۶
- ۵-۴- سالهای گذار و شکل‌گیری رویکردهای انتقادی ۱۱۹
- ۶-۴- جمع‌بندی فصل ۱۲۱

فصل پنجم: دوران تفکر، تثبیت و احیاء

- ۱-۵- خصوصیات مقطع ۱۲۳
- ۲-۵- سالهای تفکر و تثبیت ۱۲۳
- ۳-۵- غیر سیاسی کردن دانشگاهها و واکنش مقام معظم رهبری ۱۲۵
- ۴-۵- انتخاب شعار آزادی به عنوان گفتمان غالب ۱۲۸
- ۵-۵- تشکیل حلقه کیان و تأثیرات آتی آن بر دفتر تحکیم ۱۲۹
- ۶-۵- انشعاب در جناح حاکم و پدید آمدن فضای باز انتخاباتی ۱۳۳
- ۷-۵- انتخابات ریاست جمهوری و دوم خرداد ۱۳۵
- ۸-۵- جمع‌بندی فصل ۱۳۸

فصل ششم: ورود مجدد به قدرت و شروع دوران افول

- ۱-۶- خصوصیات این مقطع ۱۴۱
- ۲-۶- دوم خرداد و دفتر تحکیم وحدت ۱۴۲
- ۳-۶- دفتر تحکیم وحدت پس از دوم خرداد ۱۴۴
- ۱-۳-۶- پدید آمدن خط تشنج در دانشگاهها ۱۴۶
- ۲-۳-۶- گرامیداشت حماسه دوم خرداد ۱۴۸
- ۳-۳-۶- تغییر روح برگزاری مراسم ۱۳ آبان ۱۴۹
- ۴-۳-۶- گسترش ارتباطات با نهضت آزادی ۱۵۱
- ۵-۳-۶- تغییر موضع در باب ولایت فقیه ۱۵۳

۱۵۴.....	۶-۳-۶- مصاحبه با رادیوهای بیگانه
۱۵۴.....	۶-۳-۷- تشدید نهاجم علیه شورای نگهبان و نهادهای حکومتی
۱۵۵.....	۶-۳-۸- آغاز یک گفتمان مبتذل دانشجویی
۱۵۶.....	۶-۳-۹- استحاله و دوری از ارزش‌ها
۱۵۶.....	۶-۳-۱۰- بازداشت کرباسچی
۱۵۸.....	۶-۳-۱۱- فتنهای زنجیره‌ای
۱۵۸.....	۶-۳-۱۲- انتخابات شوراها
۱۵۹.....	۶-۳-۱۳- مراجعه به مراجع فرادانشگاهی
۱۶۰.....	۶-۴-۱- حوادث کوی دانشگاه
۱۶۱.....	۶-۴-۱- روایت کوی دانشگاه تهران به نقل از علی نوکلی
۱۶۷.....	۶-۴-۲- انعام غانله و تحرکات بعدی
۱۶۸.....	۶-۵- انتخابات ششمین دوره مجلس شورای اسلامی
۱۷۱.....	۶-۶- کنفرانس برلین
۱۷۳.....	۶-۷- نشست خرم‌آباد
۱۷۴.....	۶-۸- طرح عبور از خاتمی - طرح مدد به خاتمی
۱۷۷.....	۶-۹- تشکیل انجمنهای اسلامی مستقل
۱۷۸.....	۶-۱۰- انتخابات ریاست جمهوری در سال ۱۳۸۰
۱۷۹.....	۶-۱۰-۱- نشست دانشگاه تربیت مدرس، خرداد ۸۰
۱۷۹.....	۶-۱۰-۲- اطلاعیه ۱۵ دانشگاه
۱۸۰.....	۶-۱۰-۳- گردهمایی جماران
۱۸۱.....	۶-۱۱- انشعاب در دفتر تحکیم وحدت
۱۸۴.....	۶-۱۱-۱- علل پدید آمدن انشعاب
۱۸۷.....	۶-۱۲- خلاصه فصل
فصل هفتم: از اقتدار تا انشقاق (روایتی تاریخی از سید مهدی طباطبایی از سالهای پس از دوم خرداد)	
۱۸۹.....	۱- مقدمه
۱۸۹.....	۲- نقل مآوقع

نشست آبان ۱۳۷۷، بروز دوگانگی در حوزه گرایشهای نظری	۱۹۰
نشست دانشگاه الزهراء، شروع درگیریهای فیزیکی	۱۹۰
نشست دانشگاه تربیت معلم، شروع خیانت در داخل طیف سستی	۱۹۰
اولین عزم جمعی برای انشعاب	۱۹۰
تشکیل کمیته تغییر اساسنامه	۱۹۱
نشست شهریار، اولین قدم برای شکستن حریمها	۱۹۱
نشست اهواز، نشانههای احیای جریان سستی	۱۹۲
نشست امیرکبیر، تفوق طیف سستی	۱۹۲
انتخابات داخلی شورای مرکزی	۱۹۳
انتخابات مجلس ششم، شروع سهمخواهی و جنگ قدرت، فساد مالی در دفتر تحکیم وحدت	۱۹۵
نشست خواجه نصیر، استیضاح دبیر تشکیلات	۱۹۷
لمپنیسم و اپورتونیست دفتر تحکیم	۱۹۹
نشست خرمآباد	۱۹۹
نشست مشهد در مهرماه ۱۳۷۹ و طرح تعطیلی دانشگاهها	۲۰۳
اردوی عتبات عالیات در آذرماه ۷۹	۲۰۴
سمینار مدد به خاتمی، آذر ۷۹	۲۰۶
نشست مقدماتی در دانشگاه تربیت معلم در پاییز ۷۹	۲۰۷
دیدار با رهبر معظم انقلاب، آذر ۱۳۷۹	۲۰۹
دی ۷۹، نشست اصفهان، آغاز علنی صفتبندیها	۲۱۱
بعد از نشست اصفهان	۲۱۷
دانشگاه تبریز بهمن ۷۹	۲۱۸
انتخابات دور دوم ریاست جمهوری	۲۲۰
نشست تربیت مدرس، خرداد ۸۰	۲۲۲
شهریور ۱۳۸۰، نشست سالیانه در دانشگاه تهران	۲۳۲
قبل از نشست گیلان، حکمیت اول	۲۳۶
نشست گیلان در مهرماه ۸۰	۲۳۸
بعد از نشست گیلان، حکمیت دوم	۲۴۲
نشست شیراز، زمستان ۱۳۸۰	۲۵۴
ضمایم	۲۵۹

پس از تأسیس دانشگاه تهران و بعد از آنکه اتحادیه دانشجویی حزب توده به صورت رسمی اعلام موجودیت نمود و به فاصله اندکی بعد از آن نیز، انجمن اسلامی دانشجویان دانشکده پزشکی دانشگاه تهران آغاز به کار کرد، به تدریج حرکت‌هایی در میان دانشجویان آغاز گردید که به دنبال ایجاد تغییرات و دگرگونی در اجتماع بودند و این تحول‌خواهی طبیفی وسیع از مسائل فکری و اندیشه‌های نا سیاسی و اقتصادی را شامل می‌شد و به تدریج با شیوع و گسترش این حرکتها، و با گذشت زمان، در قالب جنبش دانشجویی نمود پیدا کرد.

این حرکت دسته‌جمعی دانشجویان و یا به اصطلاح جنبش دانشجویی از روزهای نخستین خود در سال ۱۳۲۳ که با گفتمان غالب چپ متولد شده بود، شاهد نوعی مبارزه طاقت‌فرسا و نفس‌گیر با گفتمان اسلامی و اسلام‌گرایان بود که در مقاطع مختلف با فراز و فرودهایی همراه بوده است و به تدریج در گذر زمان به قوت گرفتن حرکت اسلامی و ضعف و شکست گفتمان چپ انجامید طوری که با شروع سالیان دهه ۵۰ و با شکل‌گیری مبارزات مردم و آوج‌گیری آن، این تفکر و گفتمان اسلامی است که غالب می‌شود و گفتمان رقیب را به حاشیه می‌راند و ابتکار عمل را در این سالیان در دست می‌گیرد، و در این سالهاست که به تدریج نمود این گفتمان اسلام‌گرا در دانشجویان در انجمن‌های اسلامی آشکار و ظاهر می‌شود.

با پیروزی انقلاب اسلامی، جنبش دانشجویی به دنبال عملی کردن اهداف و آرمان‌های انقلاب اسلامی، با بسیج نیروهای خود به سمت نوعی همگرایی حرکت کرده و در نهایت به جمع شدن اکثر نیروهای دانشجویی انقلابی در اتحادیه‌ی دانشجویی می‌انجامد که به اسم دفتر تحکیم وحدت اعلام موجودیت کرده و کار خط‌دهی و ساماندهی نیروهای اسلامی در دانشگاهها را به دست

می‌گیرد و از همان سال‌های اول انقلاب، پا به پای انقلاب اسلامی حرکت می‌کند و به نقش‌آفرینی در عرصه‌های مختلف می‌پردازد.

کتاب حاضر، به بررسی روند شکل‌گیری و گسترش دفتر تحکیم وحدت دانشجویان و تاریخ تحولات آن می‌پردازد و با بررسی نقاط عطف تاریخی، به بررسی چرایی پدید آمدن تحولات رخ داده می‌پردازد، اساس کار این کتاب استفاده از نظرات و خاطرات افراد مؤثر و مؤسسين این اتحادیه دانشجویی می‌باشد که در آستان حوادث قبل در این اتحادیه حضور داشتند و از نزدیک شاهد فراز و فرودهای آن بودند.

ابتدای این نوشتار، با مقدمه وزین استاد بزرگوار، جناب آقای دکتر خرمشاد آغاز گردیده است که در آن ایشان به بررسی جامع و کامل شکل‌گیری جنبش دانشجویی در ایران پرداخته است و سیر تاریخی تبدیل گفتمان چپ جنبش دانشجویی به گفتمان اسلامی را بررسی نموده است و تحولات این جنبش را تشریح نموده است که در این جا برخورد لازم می‌دانیم از ایشان به خاطر قبول زحمت تقریر مقدمه این نوشتار کمال تقدیر و تشکر را بنماییم.

فصل اول، ظهور دفتر تحکیم وحدت را مورد بررسی قرار داده و ریشه‌های تاریخی ظهور این اتحادیه در سالیان قبل از انقلاب اسلامی را تبیین می‌نماید و پس از آن به بررسی نحوه شکل‌گیری آن و تدوین اساسنامه و مرامنامه‌اش می‌پردازد و در پایان با انتشار مصاحبه‌های منتشر نشده از دکتر محسن میردامادی، از اعضای مؤسس دفتر، برخی حوادث مهم و تاریخی سالیان اول انقلاب اسلامی در ارتباط با این دفتر را بیان می‌نماید.

در فصل دوم، که عنوان «دوران تشکیل و یکه‌تازی تحکیم وحدت» را دارد، تحلیلی از بسترهای تاریخی انقلاب دوم و انقلاب فرهنگی است و نحوه پاکسازی دانشگاه‌ها از عناصر

انحرافی و گروهکی را بیان نموده و نحوه تبدیل شدن دفتر تحکیم وحدت و انجمن‌های اسلامی دانشجویان به تنها تشکل در دانشگاهها را تشریح نموده است.

«تصفیه داخلی و یکه‌تازی» عنوانی است که برای فصل سوم انتخاب شده است که به بررسی انتخابات دور دوم مجلس شورای اسلامی و روند ورود دفتر به منازعات سیاسی و فعالیتهای انتخاباتی پرداخته و دخالت نیروهای فعال سیاسی خارج از دفتر در تصمیم‌گیری‌های آن را تشریح می‌نماید و در ادامه با اشاره به بروز اولین انشعاب تاریخی در دفتر تحکیم وحدت، نحوه خارج شدن اقلیت موسوم به جناح راست این دفتر را مورد بحث و بررسی قرار می‌دهد و در پایان با اشاره به جریان انتخابات دور سوم مجلس شورای اسلامی، به نقش‌آفرینی این دفتر در این انتخابات و همچنین انشعاب مجمع روحانیون مبارز از جامعه روحانیت مبارز می‌پردازد.

در فصل چهارم که با عنوان «سال‌های گذار تحکیم وحدت» نام‌گذاری شده است، به صورتی گذرا به بحث عزل آیت‌الله منتظری از قائم مقام رهبری توسط امام راحل (ره) و اتخاذ موضع مشکوک و مبهم دفتر تحکیم وحدت در این ارتباط پرداخته و سپس با یادآوری حادثه تلخ ارتحال حضرت امام (ره) که نقطه عطفی در تاریخ فعالیتهای این اتحادیه دانشجویی می‌باشد، وارد سالیان پس از ارتحال حضرت امام (ره) و روند انزوای تدریجی این دفتر در دانشگاهها می‌پردازد و با بحث پیرامون انتخابات مجلس چهارم شورای اسلامی، که حلقه انزوای دفتر تحکیم وحدت در دانشگاهها را کامل می‌نماید، به این فصل خاتمه می‌دهد.

«دوران تفکر، تثبیت و احیاء» نامی است که برای فصل پنجم این کتاب انتخاب شده است و در آن به تشریح بازسازی تشکیلاتی و روند شکل‌گیری اندیشه‌های آسیب‌شناسی در دفتر پرداخته می‌شود و با اشاره‌ای گذرا به رکود این دفتر در سالیان ابتدایی دهه هفتاد، تغییر فضای سیاسی

کشور در آستانه انتخابات مجلس پنجم و شکل‌گیری فعالیتهای انتخاباتی ریاست جمهوری و حادثه تاریخی دوم خرداد سال ۱۳۷۶ مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد.

فصل ششم، مقطع سالیان پس از دوم خرداد ۱۳۷۶ و به قدرت رسیدن اصلاح‌طلبان می‌باشد که با عنوان «ورود مجدد به قدرت و شروع دوران افول» آورده شده است که به بررسی سالیان گشایش و خروج تحکیم وحدت در دانشگاهها و اقبال دولتمردان به ایشان و ورودشان به لایه‌های درونی قدرت، سهم‌خواهی ایشان از حاکمیت، ورود در بازی‌ها و منازعات سیاسی و به تشنج کشیده شدن مجدد دانشگاهها و در نهایت روند بروز ریشه‌های انشعاب در دفتر تحکیم وحدت پرداخته است و گزارش در حالتی به پایان می‌رساند که دیگر از اتحادیه منسجم سالیان ابتدایی انقلاب اسلامی، گروههای متفرق و منشعب شده‌ای بر جای مانده است که به جای راهبری حرکت‌های تحول‌خواه و سازنده دانشجویی، مشغول درگیری‌ها و منازعات درونی می‌باشد و آینده‌ای نامطمئن و غیر شفاف از این دفتر را در افغان مجسم می‌نماید.

در فصل هفتم نیز، از زبان یکی از فعالین سالیان اخیر دفتر تحکیم وحدت، روایتی تلخ از تحولات این دفتر از آبان سال ۱۳۷۷ که شروع شکل‌گیری انشعاب و از هم‌پاشیدگی دفتر می‌باشد، آورده شده است.

این کتاب حاصل بیش از دو سال فعالیت گروهی از اعضای سابق تشکل‌های دانشجویی می‌باشد که خود در بطن حوادث دانشگاهی بوده‌اند و تحولات و حوادث مختلف دانشگاهی و نحوه شکل‌گیری و تأثیرگذاری آن را لمس کرده‌اند.

در اینجا، بر خورد لازم می‌دانیم از تمامی کسانی که در تهیه این کتاب ما را یاری رسانده‌اند تقدیر و تشکر نمائیم، از جمله دوست و برادر بزرگوارمان، جناب آقای مهندس مبشم سعیدی که با مساعدتهای فراوانشان، مشکلات بسیاری را در تهیه گزارش از پیش رویمان برداشتند. همچنین

از آقایان دکتر علی شکوری‌راد، دکتر وحید احمدی، دکتر محسن میردامادی، مهندس جهانگرد، حجت‌الاسلام سید عباس نبوی، ابراهیم شیخ، سید مهدی طباطبایی، رضا حجتی، احمد علمشاهی و علی باقری که قبول زحمت کردند و با شرکت در جلسات مصاحبه، با صبر و حوصله‌ای وصف‌ناپذیر، نقش اساسی در پدید آمدن و تقریر این گزارش ایفاء نمودند، کمال امتنان و تشکر را می‌نماییم.

همچنین از برادران مهدی زمانی و رضا ذاکری که با دقت فراوان، کار پیاده‌سازی و بازخوانی مصاحبه‌ها را انجام دادند تشکر نموده و مراتب قدردانی و سپاس خویش را از خانم ادب‌پرور که زحمت تایپ و صفحه‌بندی را تقبل نمودند اعلام می‌نماییم.

در پایان با اذعان به این امر که کتاب حاضر دارای ایرادات و نقائص فراوانی می‌باشد، از تمام صاحب‌نظران و دوستان اهل قلم تقاضا می‌کنیم، با ارسال نظرات و پیشنهادات خود، در ارائه گزارش کامل‌تر در مراحل بعدی، ما را یاری نمایند.

حسین قویدل معروفی

مجید پورنجیمی

مهرماه ۱۳۸۴